

Архитектура рачунара

Садржај

- Увод
- Циљеви и исход предмета
- Наставници
- Програм предмета
- Лабораторијске вежбе
- Предиспитне обавезе студената
- Начин полагања испита
- Пројекат
- Литература

Увод

- Назив предмета: Архитектура рачунара
- Година: 2, семестар: 4
- Фонд часова: 2 + 2 + 1
- Број ЕСПБ бодова: 6
- Предуслов: одслушан предмет Основи рачунарске технике 2

Наставници

- **Предавања: др Захарије Радивојевић**
(ИР: В1; СИ: В3)
zaki@etf.rs
Канцеларија 37
Консултације после наставе и по договору
- **Предавања: др Марија Пунт**
(ИР: -; СИ: В1)
maki@etf.rs
Консултације после наставе и по договору
- **Предавања: др Жарко Станисављевић**
(ИР: -; СИ: В2)
zarko@etf.rs
Консултације после наставе и по договору

Наставници

- **Вежбе: Филип Хаџић (ИР: В1; СИ: В1)**
hadzic.filip@etf.rs
Канцеларија П26А
Консултације после наставе и средом од 18.00
(најавити се путем имејла дан раније)
- **Вежбе: Урош Раденковић (ИР: В2; СИ: В3)**
uki@etf.rs
Канцеларија 37
Консултације после наставе и по договору
- **Вежбе: Данко Миладиновић
(ИР: В1, В2; СИ: В2, В4)**
danko@etf.rs
Канцеларија П26А
Консултације после наставе и по договору

Програм предмета

- *Механизам прекида*
- *Магистрала и меморија*
- *Улаз-Излаз*
- *Архитектура процесора*

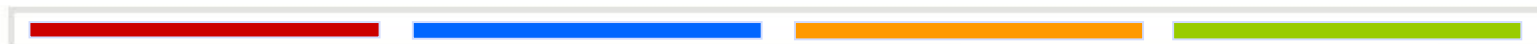
Механизам прекида

- ***Опслуживање захтева за прекид***
- ***Повратак из прекидне рутине***
- ***Приоритети прекида***
- ***Селективно маскирање маскирајућих прекида***
- ***Маскирање свих маскирајућих прекида***
- ***Прекид после сваке инструкције***
- ***Инструкција прекида***
- ***Гнеждење прекида***
- ***Прихватање захтева за прекид***

Магистрала

- ***Основни појмови***
- ***Арбитрација***
- ***Циклуси на магистрала***
- ***Системи са више магистрала***

Улаз-Излаз

- ***Основни појмови***
- ***Контролери без директног приступа меморији***
  - *организација и програмирање*
- ***Контролери са директним приступом меморији***
  - *организација и програмирање*
- ***Повезивање контролера и периферије***
- ***Повезивање контролера***
- ***Прекиди од периферија***

Архитектуре CISC и RISC процесора

- ***Програмски доступни регистри***
- ***Типови података***
- ***Формати инструкција***
- ***Начини адресирања***
- ***Скуп инструкција***
- ***Механизам прекида***

Лабораторијске вежбе

- 5 Лабораторијских вежби
- Свака вежба 4 поена
- Преглед вежби:
  - *Механизам прекида (две вежбе)*
  - *Синхронизација рада процесора и контролера са DMA при коришћењу системске магистрале*
  - *Улаз/излаз са контролером без DMA*
  - *Програмирани улаз/излаз помоћу контролера са DMA*
- Једна надокнада
- Важе годину дана

Преглед симулатора

SPasm

```

Code
new X
1 dc k.700, x.c
2 dc x.7, x.1000
3 org x.100
4 clr r1
5 stmem x.F002,
6 ldimm x.1000,
7 stmem x.F005,
8 ldimm x.2000,
9 stmem x.F006,
10 ldimm x.2, r1
11 stmem x.F004,
12 ldimm x.1, r1
13 stmem x.100A,
14 ldimm x.1E, r1
15 stmem x.F000,
16 ldimm x.2,
17 loop1: Nop
18 dec r1
19 bneq loop1
20 loop2: clr r1
21 ldmem x.100A,
22 cmp r1, r2
23 bneq loop2
  
```

Output

Sequenc

T = 00 PCout, MARin, Xin
 * Faza citanja instrukcije
 * PC u MAR i X
 ** Ozicena realizacija upravlj

Hardware: CPU - Central Processing Unit
 Position: Central Processing Unit

Edukacioni racunarski sistem - LAB1

File View Step Utility Window Help

sistemska magistrala
 magistrala podataka adresna magistrala upravljacka magistrala

PROCESOR

Operacija

Registri

Operacije

Upravlja

Edukacioni racunarski sistem - LAB1

File View Step Utility Window Help

time	6	12	18	24	30	36	42	48	54	60	66
Tclk	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
T	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3	

CLK_cpu
 CLK_mem
 CLK_dma

ABUS
 DBUS
 read
 OEread
 RDBUS
 write
 OEwrite
 WRBUS
 FCBUS
 FFC
 enFFC

Go Tclk 1

Edukacioni racunarski sistem - LAB1

File View Step Utility Window Help

DBUS magistrala podataka
 ABUS adresna magistrala
 RDBUS CBUS
 WRBUS upravljacka
 FCBUS magistrala

PROCESOR

MEMORIJA

DMA

PERIFERIJA 2

PERIFERIJA 1

Simulation parameters

(Clk+) * : 0
 (Ins+) * : 0
 (Prg+) time : 0

n * (Clk+) stop :
 n * (Ins+) stop :
 (Prg+) time stop :

time = 750
 inst. = STORE

cpu
 mem
 dma

Periferija

Registri

Interfejs

Operaciona jedinica

Upravljacka jedinica DMA - Periferija

Upravljacka jedinica DMA - Memorija (DMA master)

Upravljacka jedinica DMA - Procesor (DMA slave)

Upravljacka jedinica

DMA kontroler periferije

Info

Sequence	Status	Navigation	Misc	Simulation
Tper=00, Tbus=00, Tmem=00, Tdevice=00	PC = 0107	UP	More	Clk+
DmaPer: T=00 if (CR2*not(done)*pm, stRDDRper), if (CR2*not(done)*mp, cWRDRper)	T = 23	CPU hierar.	Clear	Ins+
DmaCPU: T=00 if ((rds+wrs+intas), OEfcbus)	Tclk = 125	Main	Help	Prg+
DmaMEM: T=00 if (CR2*done, stSR0).				

Hardware: DMA - Direct memory access controller
 Position: DMA controller with Peripheral device

Clock stop: CPU, MEM, DMA
 Status: time = 750

Начин полагања испита (оригинална правила) – НЕ ВАЖЕ!

- **Колоквијум 1 – 25 поена**
  - Област: Механизам прекида
  - Могућност надокнаде само у термину другог колоквијума
- **Колоквијум 2 – 25 поена**
  - Области: Магистрала и меморија, Улаз-Излаз без прекида
  - Могућност надокнаде само у јунском испитном року
- **Испит – 30 поена**
  - Области: Улаз-излаз са прекидом, Архитектура процесора
- **Лабораторијске вежбе – 20 поена**
  - 5 лабораторијских вежби по 4 поена

Начин полагања испита (промењена правила) 1 – ВАЖЕ!

- У свим испитним роковима у којима је могуће пријавити испит могуће је полагати:
  - **Колоквијум – 40 поена**
    - Области: Механизам прекида, Магистрала и меморија
    - Важи у испитном року у ком се полаже и у свим наредним до краја школске године
    - Поновним изласком поништавају се претходно освојени поени
  - **Испит – 40 поена**
    - Области: Улаз-излаз, Архитектура процесора
    - Важи само у испитном року у ком се полаже
    - Полагањем испита формира се оцена и уноси у систем, за поновно полагање потребно је поништити оцену уколико је оцена >5
  - **Колоквијум и испит – 80 поена**
    - Све области
    - Резултат са колоквијумског дела се не преноси у наредне испитне рокове!

Начин полагања испита (промењена правила) 2 – ВАЖЕ!

Лабораторијске вежбе – 20 поена

- Домаћи задатак – 16 поена
  - Одбрана домаћег задатка се организује у лабораторији пре јунског испитног рока (термин 1) и пре августовског испитног рока (термин 2)
  - На одбрани се раде:
    - Модификације задатка (оцењивање по принципу ради/не ради) – 10 поена
    - *Moodle* тест, садржи целокупно градиво – 6 поена
  - Могућност надокнаде у термину 2 (поновним изласком поништавају се претходно освојени поени)
- Прва лабораторијска вежба, одрађена пре ванредног стања – 4 поена
  - Могућност надокнаде у терминима 1 и 2 (поновним изласком поништавају се претходно освојени поени)
  - Ради се само проширени *Moodle* тест, садржи област Механизам прекида – 4 поена

Пројекат

- Пројектовати и реализовати рачунарски систем (CPU, магистрала, периферије) на FPGA
- Од периферија је потребно реализовати:
  - Контролер и периферију графичке картице
  - Миш (PS/2) или тастатура (PS/2)
- Студенти предлажу архитектуру рачунара, контролера и програм који ће бити покренут на реализованом систему
- Пројекат се ради у групи до 5 чланова
- Израда почиње по одобреној теми од стране ангажованих. Тему је потребно послати путем електронске поште свим ангажованим на предмету

Начин полагања испита

Коначна оцена се формира на основу броја бодова на следећи начин:

- $91 \leq X < 100$ – оцена 10
- $81 \leq X < 91$ – оцена 9
- $71 \leq X < 81$ – оцена 8
- $61 \leq X < 71$ – оцена 7
- $51 \leq X < 61$ – оцена 6
- $0 \leq X < 51$ – студент није положио испит

Литература

На српском језику:

- Материјали за предавања: Проф. др Јован Ђорђевић
- Материјали за вежбе
- Архитектура рачунара: Едукациони рачунарски систем: Архитектура и организација рачунарског система: Проф. др Јован Ђорђевић
- Архитектура рачунара: Едукациони рачунарски систем: Приручник за симулацију са задацима: Ј. Ђорђевић, Н.Грбановић, Б. Николић, З. Радивојевић, М. Пунт
- Архитектура рачунара: Збирка решених задатака - Радна верзија

Листа

- Аутоматско пријављивање
- Обавештења иду на листу
- Поставити прослеђивање на адресу коју пратите

Питања?

<http://rti.etf.bg.ac.rs/rti/ef2ar/>
Електротехнички Факултет
Универзитет у Београду